

COĞRAFYA DERSİNE YÖNELİK BİR TUTUM ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ**Nurettin ÖZGEN¹ Recep BİNDAK² Fırat K. BİREL³****ÖZET**

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumlarını ölçebilen bir ölçek geliştirmektir. 30 maddeden oluşan taslak ölçek 150 öğrenciden oluşan pilot gruba uygulandı. Madde analizi sonuçlarına göre 4 madde elendi. Geri kalan maddelere faktör analizi uygulandı. Madde analizi ve faktör analizi uygulandıktan sonra 30 maddelik taslak ölçekten 20 maddelik Likert tipi ölçek geliştirildi. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak, iç tutarlılık katsayıları, test tekrar test güvenilirliği hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığına Cronbach alfa katsayısı ve madde kalan toplam korelasyonu teknikleri kullanılarak karar verildi. Tüm ölçek için Cronbach alfa katsayısı 0.918 olarak bulundu. Test yarılama güvenilirliği 0.911 olarak bulundu. Test tekrar test güvenilirlik analizi iki hafta arayla yapılmış ve güvenilirlik katsayısı 0.888 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliğine ilişkin olarak, yapı geçerliği, faktör analizi ve uygulama geçerliliği hesaplanmıştır. Yapılan Faktör analizi sonucunda 20 maddeden oluşan Coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği'ni oluşturan maddeler 3 faktörde toplanmıştır. Üç faktörün açıkladığı toplam varyans oranı %55.3 olmuştur.

Anahtar Sözcükler: Coğrafya öğretimi, tutum ölçeği, güvenilirlik geçerlik.

DEVELOPING AN ATTITUDE SCALE TOWARD GEOGRAPHY**ABSTRACT**

The aim of this study is to develop a valid and reliable a Likert type attitude scale to measure the attitudes of high school students towards geography. A 30 itmes draft scale with different dimension was applied to a pilot group that consist 150 students. According to finding of item analysis 4 items are deleted. After application of item and factor analysis on the draft scale 30 items pilot form, a 20 items Likert type scale was developed. To determine the reliability of the scale, the internal consistency coefficients and test retest reliability have been estimated. Internal consistencies of the total scores were assessed by use of Cronbach alpha coefficient and item total cerelation techniques. Cronbach alpha for the whole scale was found to be 0.918. It has a split-half reliability of 0.911. The test retest reliability coefficient of 0.888 were found for two week intervals. To determine the validity of the scale, structure validity, factor analysis and application validity have been estimated. Pearson product moment corelations were calculated between Geography Attitude Scale and geography grades. Positive and significant correlation coefficient were found. Factor analysis results revealed that the Geography Attitude Scale containing 20 items loaded on three factors. Three factors were interpreted 55,3% of total original variance on scale scores.

Keywords: Geography teaching, Attitude scale, reliability validity.

1.GİRİŞ

Coğrafya, insanla doğal ortam arasındaki karşılıklı etkileşimleri nedensellik ilkelerine bağlı kalarak ve çeşitli araştırma yöntemleri uygulayarak araştırıp inceleyen, elde ettiği sonuçları bir sentez halinde ortaya koyan, kendi içerisinde çok sayıda bilim dalından oluşan bir bilimler topluluğudur. Coğrafya yeryüzündeki tüm canlı ve cansız nesne ve olayları mekana ve aralarındaki ilişkilere bağlı olarak incelemektedir. Bu incelemede insanoğlunun yaşamış olduğu fiziki ve beşeri çevreden herhangi bir zarara sebep olmadan, azami ölçüde istifade edebilmesi ve karşılaşmış olduğu çeşitli problemlere çözüm önerileri geliştirebilmesi esas amacı oluşturmaktadır. Bu açıklamadan yola çıkarak coğrafya bilgisine bakıldığında bu bilginin ne kadar önemli olduğu görülmektedir (Özçağlar,2003).

¹ Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

² Dicle Üniversitesi Siirt Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü

³ Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

Coğrafya, öğretimindeki uygulamalar sonucunda bugün önemli sorunlarla karşı karşıya olduğu görülmektedir. Örneğin pek çok insan coğrafyayı istatistik verileri ve kuru bilgiler yığını olarak algılamakta, coğrafyayı, Türkiye'nin en yüksek dağı, en küçük bölgesi, en uzun akarsuyu, en büyük şehri gibi bilgilerden ibaretmiş gibi görebilmektedir (Şahin, 2001; 17).

Coğrafya biliminin doğru bir şekilde algılanması ve toplumun her kesiminde ihtiyaç duyulan problemlere çözüm yolları bulmak için kullanılabilmesinde en önemli konu şüphesiz ki eğitimidir. Her geçen gün yeni birtakım çevresel ve siyasal problemlerin yaşandığı dünyamızda coğrafya bilimine verilecek önem ölçüsünde coğrafya eğitime de önem verilmeli, coğrafya biliminde kullanılan yaklaşım, araç gereç ve metotlar uygun yöntemlerle coğrafya eğitime de yansıtılmalıdır. Bu tarzda verilecek bir coğrafya dersi vasıtasıyla öğrenciler ortaöğretimden sonra atılacakları hayatta coğrafi olarak ihtiyaç duyacakları her türlü bilgi ve beceriye sahip olabileceklerdir. Bu sayede öğrenciler, bilgi yüklenmeden çok, ihtiyaç duydukları bilgiye en kısa zamanda ve doğru yoldan nasıl ulaşabileceklerini ve bu bilgileri problemlerin çözümünde nasıl kullanacaklarını öğreneceklerdir.

Coğrafya biliminin en önemli yanı belki de öğrencilere, karşılaştıkları tüm olay ve problemlerde "nerede, neden ve nasıl" gibi soruları sormalarını ve sonrasında ise sebep sonuç ilişkisini aramalarını adeta bir alışkanlık haline getirmesidir (Demirci, 2004).

Öğrencilerin derse yönelik tutumları ile ilgili yapılan araştırmalar belli bir derse yönelik duyuşsal özellikleri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Öğrencilerin bir dersle ilgili duyuşsal özelliklerinin en önemli göstergelerinden birisi tutumlardır (Erden ve Akman, 1995; Vincent, 2004).

Tutumların tanımı, çalışılan alana göre değişmesine rağmen genelde bir kimsenin ele alınan bir nesneye, bir duruma veya olaya karşı olan olumlu veya olumsuz tavrı olarak kabul edilir. Daha kapsamlı tutum tanımları da yapılmıştır. Cüceloğlu (1996) tutumu, "oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimi" şeklinde tanımlamaktadır. Kağıtçıbaşı (1999)'na göre tutum, kendileri gözlenemeyen, fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir. Tutum doğrudan ölçülemez, ancak dolaylı olarak davranış yoluyla ölçülebilir. Bu ölçümede genellikle davranış, sorulara cevap vermek yada fikir belirtme şeklinde beliren sözel davranıştır (Kağıtçıbaşı,1999). Bu amaçla çeşitli tutum ölçme teknikleri geliştirilmiştir. Tutum ölçme yöntemleri içerisinde en yaygın olarak kullanılanı 'Likert tipi Tutum Ölçekleri'dir (Tavşancıl,2002).

Eğitim tutumları değiştirmede önemli bir araç olduğundan, öğretmenlerin kendi derslerine yönelik öğrenci tutumlarının ne olduğunu, nasıl ölçüleceğini bilmeleri eğitimin niteliğini arttırmada önemli bir etken olabilir. Bu da tutumların ölçülüp değerlendirilmesini, tutumlara yönelik araştırmaların yapılmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Ancak bu değerlendirmelerin ve araştırmaların eğitim-öğretim sürecine katkıda bulunabilmesi, kullanılan araçların geçerli ve güvenilir araçlar olmasına bağlıdır. Bu alanda literatürde coğrafya dersine yönelik tutumları ölçmek amacıyla geliştirilen herhangi bir Türkçe ölçeğe rastlanmamıştır. Her ne kadar Demirkaya ve Arıbaş (2004) tarafından Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümü öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla bir ölçme aracı kullanılmışsa da bu aracın geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin bulgulara rastlanmamıştır. Buna karşın yurt dışında Coğrafya dersine yönelik geliştirilmiş tutum ölçeklerine rastlanmaktadır. Walker (2005), yaptığı çalışmada 29 maddelik ve dört alt faktörden oluşan "Coğrafya dersine yönelik bir tutum ölçeği" (ToGRA) geliştirmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise Vincent (2004), Öğrencilerin tutumlarını ölçmek amacıyla 15 maddelik ve yedi (7) dereceli Coğrafya tutum ölçeği (GAM) kullanılmıştır.

Likert tipi bir Coğrafya dersi tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve ölçeğin psikometrik özelliklerinin araştırılması, bu çalışmanın temel amacını oluşturmuştur. Ölçeğin; bu dersi veren öğretmenlere, eğitimcilere, program geliştirme uzmanlarına ve alanla ilgili diğer araştırmacılara yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.YÖNTEM

Bu çalışmanın temel amacı ölçek geliştirmek olduğundan madde analizi ve faktör analizi için madde sayısının beş katı (Tezbaşaran,1997; Tavşancıl,2002) kadar denek kullanılmıştır. Ayrıca geliştirilen ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları için iki farklı sınıfın öğrencilerinin tutumları ölçülmüştür.

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; 30 maddelik Likert tipi taslak ölçek ile geçerlik çalışmasında kullanılabilir olacak değişkenleri toplamaya yönelik 3 sorudan oluşan anket formudur. Ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarmak için ayrıca veri toplama yoluna gidilmemiş, madde analizi amacıyla toplanan veriler kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinde kullanılan 30 maddelik taslak ölçek oluşturulurken literatür taraması, uzman görüşü ve öğrenci görüşlerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerliliğine ilişkin kanıt toplamak amacıyla 20 maddelik son şekli kullanılmıştır. Taslak oluşturulurken öğrenci kompozisyonlarından, ilgili literatürden yararlanılmış, öğrencilerin coğrafya tutumu ile doğrudan ilgili yada ilgili olduğu kabul edilen olumlu-olumsuz ifadeler derlenmiştir. Bu cümleler tutum cümlesi olacak şekilde tekrar yazılmıştır. Maddeler tekrar yazılırken olgusal durumları gösteren ifadeler yerine arzu edilen ve edilmeyen davranışları gösteren ifadeler olmasına (Tavşancıl,2002) dikkat edilmiştir. İfadelerin belirsizliğini önlemek için kelimelerin yalınlığı ve grubun düzeyi göz önünde tutulmuştur. Sonuçta, ifadelerden, coğrafyaya ilişkin tutumu ölçeğe düşünen 15'i olumsuz toplam 30 tanesi seçilmiştir. Deneklerden her bir ifadeye 5 kategori üzerinden ("tam katılıyorum, çok katılıyorum, orta derecede katılıyorum, az katılıyorum, hiç katılıyorum" şeklinde) tepkide bulunmaları istenmiştir.

Veri toplama araçları 2004-2005 öğretim yılı güz döneminde Diyarbakır il merkezinde bulunan Atatürk Lisesi ve Şehitlik Lisesi'nde uygulanmıştır. Öğrencilerin I kanaat başarı notları dönem sonunda ilgili okul idaresinden elde edilmiştir.

2.2. Verilerin Çözümlemesi

Veriler bilgisayarda Excel ve Spss programları ile çözümlenmiştir. Taslak ölçekten elde edilen veriler madde puanları ve ölçek puanları olmak üzere iki grupta ele alınmıştır. Taslak ölçekten nihai ölçeğe madde seçmede madde analizi ve faktör analizi kullanılmıştır. Madde analizinde madde-toplam korelasyonu hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için faktör analizi uygulanmıştır. Coğrafya dersine yönelik tutum ölçeğinin güvenilirlik analizi için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve zamana göre değişmezlik testleri uygulanmıştır. Ölçeğin geçerliliği için ise yapı geçerliği, uygulama geçerliği (tutum-başarı ilişkisi) sınanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Maddelere verilen cevaplar puanlanmış, bu puanlar toplanarak her anket için bir "ölçek puanı" elde edilmiştir. Bu şekilde taslak ölçekten elde edilebilecek en yüksek puan 150 ve en düşük puan 30 olmaktadır.

3.1. Madde Analizi

Sınama amacıyla hazırlanan tutum ifadeleri tutarlı olma, kararlı olma ve gözlenmek istenmeyen tepkileri uyandırmadan, gözlenmek istenen tepkileri uyandırabilme gücü bakımından incelenir (Tezbaşaran, 2002). Madde ve ölçek puanları üzerinde madde analizi yapılmıştır. Madde analizi yapılmasının amacı tutumla ilişkisi güçlü veya ayırt edici olan maddelerin ölçeğe konulmak üzere seçilmesidir.

Maddenin aynı niteliği ölçüp ölçmediği konusunda karar verebilmek için yapılan korelasyona dayalı madde analizinde her maddeye ait puan dizisi ile ölçeğin puan dizisi arasında Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmaktadır. Literatürde bu korelasyon katsayısının 0.25'ten küçük olmaması (Tavşancıl,2002:34) önerilir. Bunun için her madde için o madde üzerinden denek grubunun aldığı puanların, denek grubunun bütün ölçek maddeleri üzerinden aldığı toplam puanlarla korelasyonu hesaplanmıştır (Tablo 1). Madde kalan korelasyonu 0.4 değerinden küçük olan 8, 12, 18 ve 20. maddeler ölçekten atılmıştır. Çünkü Likert tipi ölçeklerde ölçek puanı ile ilişkisi düşük maddeler, gerçek ölçekle ölçülmek istenen tutumun ölçülmesine pek az katkıda bulunabilir. Bu nedenle düşük korelasyonlara sahip maddeler çıkartılmalı ve nihai ölçeğe alınmamalıdır. (Tezbaşaran, 2002). Atılan maddeler dışındaki tüm maddeler için madde- toplam ölçek korelasyonu 0.4 değerinden büyük olup korelasyon katsayıları 0.01 düzeyinde önemli bulunmuştur.

Tablo 1. Madde-ölçek puanı korelasyonları

Madde No	Madde Kalan Korelasyonu	Madde No	Madde Kalan Korelasyonu
1	0.6175	16	0.5570
2	0.4377	17	0.5933
3	0.6119	18	0.3884
4	0.4574	19	0.5450
5	0.6473	20	0.2259
6	0.6032	21	0.4970
7	0.4644	22	0.6653
8	0.3924	23	0.7076
9	0.6165	24	0.5142
10	0.5649	25	0.4596
11	0.4056	26	0.4966
12	0.3801	27	0.5826
13	0.5204	28	0.4986
14	0.5551	29	0.6098
15	0.5927	30	0.4726

3.2. Ölçeğin Faktör Yapısının Belirlenmesi

Bir anketteki maddelerin aynı yada çok yakın nitelikleri ölçüp ölçmediğini incelemek için faktör analizi yapılır (Özguven,1999:97). Bu aşama ölçeğin faktör analizi ile tekrar gruplandırılmasını kapsamaktadır. Bu amaçla madde analizi ile belirlenen 26 maddenin başlangıç faktörlerinin saptanması için “asal bileşenler” yönteminden yararlanılmıştır. İlk olarak veri yapısının faktör analizi için uygun olup olmadığı test edilmiştir.

Verilerimizin faktör analizi için uygun olduğuna KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testi ve Bartlett testi sonuçlarına bakılarak karar verilmiştir (KMO katsayısı 0.882; Bartlett Testi $\chi^2=1884,8$; $p<0,01$). KMO katsayısı >0.60 ve Bartlett testi ki-kare değeri anlamlı olduğundan verilere faktör analizi uygulanabileceğine (Büyüköztürk, 2003) karar verilmiştir.

Yapılan faktör analizinde ölçekteki maddelerin 5 faktörde toplandığı görülmüştür. Ayrıca ilk analiz sonucunda iki faktördeki yükleri arasındaki fark 0,1'den küçük olan toplam 6 madde (bunlar 21, 4, 26, 30, 25 ve 11.maddelerdir) ölçekten atılmıştır. Varimax metodu kullanılarak yapılan yönlendirme sonucunda geriye kalan 20 maddenin 3 faktörde toplandığı ve faktör yüklerinin 0,395 ile 0,855 değerleri arasında değiştiği görülmüştür. Üç faktörün açıkladığı toplam varyans oranı %55.3 olmuştur. Belirlenen bu faktörlere anlamlı isimler verilmeye çalışılmıştır. Madde içerikleri dikkate alınarak, 9 maddeden oluşan Faktör 1'e “hoşlanma” boyutu, 8 maddeden oluşan Faktör 2'ye “ilgi” boyutu ve 3 maddeden oluşan Faktör 3'e “Coğrafyayı meslek olarak seçme” boyutu adı verilmiştir.

Maddelerin yer aldıkları faktörler ve yük değerleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Maddelerin Yer Aldıkları Faktörler ve Yük Değerleri İle Her Bir Faktörün Açıkladığı Varyans Oranı

Madde No	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
6	0.764		
3	0.742		
5	0.736		
10	0.727		
13	0.718		
17	0.685		
01	0.677		
27	0.573		
15	0.498		
19		0.794	
23		0.633	
07		0.618	
29		0.616	
22		0.569	
24		0.550	
09		0.481	
02		0.395	
14			0.855
16			0.842
28			0.521
Özdeğer	7,997	1,903	1,150
Açıkladığı varyans %	39,983	9,515	5,749
Toplam Varyans	39,983	49,499	55,247

Coğrafya tutum ölçeğini oluşturan maddelerin yer aldıkları faktörlerle korelasyonları hesaplanmıştır. Ayrıca alt faktörler arası ilişkilerin belirlenmesi amacıyla faktörlerin birbirleriyle ve toplam ölçek puanıyla korelasyonu hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Alt Faktörlerin Birbirleriyle ve Toplam Ölçek Puanıyla İlişkisi

	Faktör	Faktör2	Faktör3	Toplam
Faktör 1	1	0.635*	0.494*	0.883*
Faktör 2		1	0.636*	0.900*
Faktör 3			1	0.746*
Toplam				1

* p<0.01

Tablo 3'te görüldüğü gibi alt faktörler (boyutların) birbirleriyle ve toplam ölçekle pozitif ve anlamlı korelasyonlar göstermiştir. Bu bulgular ölçeğin yapı geçerliğini destekleyen kanıtlar olarak değerlendirilmiştir.

Ölçeğin alt faktörleri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırası ile 0.891, 0.831 ve 0.785 olarak hesaplanmıştır. Tüm ölçek için alfa katsayısı 0.918 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test yarılama güvenilirlik katsayısı Sperman-Brown düzeltmesi ile 0.911 olarak elde edilmiştir.

Test tekrar test güvenilirliğini sınamak amacıyla ölçek iki hafta ara ile lise üçüncü sınıfa devam 36 kişilik öğrenci grubuna anket uygulanmıştır. İki uygulama sonucu elde edilen coğrafya tutum puanlarının ortalaması arasındaki fark önemli bulunmamıştır. ($t=0,169$; $p>0.05$). İki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı ise $0,888$ ($p<0.01$) olarak bulunmuştur. Bir zaman örnekleme modeli olan bu yöntemde iki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasındaki korelasyon katsayısı test tekrar test güvenilirlik katsayısını verir. Literatürde, bir ölçeğin zamana göre değişmez olduğunu saptamak üzere hesaplanan korelasyon katsayısının pozitif ve yüksek olmasının yanında ölçekler için bu değer en az 0.70 olması istenir (Tavşancıl,2002:25). Buna göre coğrafya tutum ölçeğinin test tekrar test güvenilirlik katsayısının yüksek ve öngörülen kriteri sağladığı söylenebilir.

Uygulama geçerliğini sınamak amacıyla Diyarbakır Şehitlik Lisesinde okuyan toplam 52 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilerin coğrafya tutum ölçeğinden aldıkları puan ile öğrencilerin 2004-2005 birinci dönem coğrafya dersi notlarının ilişkisine bakılmıştır. Tutum puanları ile coğrafya notları arasında hesaplanan $r=0.369$ ($p<0.01$) değerindeki korelasyonun önemli olduğuna bakılarak Coğrafya Tutum Ölçeği'nin uygulama geçerliği olduğuna karar verilmiştir

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile lise öğrencilerinin coğrafyaya ilişkin tutumlarını ölçebilecek bir ölçek geliştirilmiştir. Tutum ölçeği geliştirme ile ilgili literatür, öğrencilerin coğrafya dersi ile ilgili kompozisyonları ve uzman yargısı sonucunda yarısı olumsuz toplam 30 maddelik bir taslak ölçek oluşturulmuştur. Taslak ölçek 150 kişiye uygulanmıştır. Madde analizi sonucunda ölçülmek istenen tutumu ölçmede yetersiz kaldığına karar verilen 4 madde silinmiştir. Faktör analizi sonucunda yapı geçerliğini bozduğuna karar verilen 6 madde daha silinmiştir. Sonuçta 11 tanesi olumsuz toplam 20 maddelik ve 3 alt faktörden oluşan Coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği oluşturulmuştur.

Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.918 olarak hesaplanmıştır. Yüksek ve önemli madde kalan toplam korelasyon katsayılarına ve oldukça yüksek alfa katsayısı ile ölçeğin iç tutarlılığının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca iki hafta ara ile yapılan uygulama sonucunda ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.888 olarak elde edilmiştir.

Ölçeği oluşturan alt faktörler, birbirleriyle ve toplam ölçekle yüksek ilişki göstermiştir. Alt faktörlerin birbirleriyle ve ölçek ile gösterdiği yüksek ve önemli ilişkiler Coğrafya dersine yönelik tutum ölçeğinin yapı geçerliliğinin bulunduğunu desteklemektedir. Yapı geçerliliğini destekleyen bir diğer kanıt ise öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutum puanları ile coğrafya dersindeki akademik başarıları arasında görülen pozitif ve anlamlı ilişkidir.

Bu çalışmanın en önemli sonucu literatüre Likert tipi bir Coğrafya dersine yönelik tutumları ölçen güvenilir ve geçerli bir ölçeğin kazandırılmış olmasıdır. Bu çalışma tutum ölçekleri alanına yeni katkı sağlanması beklenmektedir. Bununla birlikte konuyla ilgili yapılacak yeni ve daha kapsamlı araştırmalara da ihtiyaç vardır. Coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği kullanılarak öğrencilerin tutumlarının çeşitli değişkenler ile ilişkisinin belirlenmesi, çalışmaya değer bir konu olarak ortaya çıkacaktır. .

KAYNAKÇA

- Baykul,Y.(2000).**Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması**. ÖSYM Yayınları. Ankara
- Büyüköztürk, Ş.(2003).**Veri Analizi El Kitabı (3.baskı)**. Pegem Yayıncılık. Ankara
- Cüceloğlu, D. (1996). **İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları**. Remzi Kitapevi. İstanbul
- Demirci, A. (2004). Coğrafi bilgi sistemlerinin ilk ve ortaöğretim coğrafya derslerinde kullanılmasının önemi ve yöntemi. 3rd GIS Days in Turkey (3.Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri) Fatih Üniversitesi, 6-9 Eylül 2004, İstanbul.
- Demirkaya, H., Arıbaş, K. (2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 12; 179-187.

- Erden, M., Akman, Y. (1995). **Eğitim Psikolojisi: Gelişim Öğrenme Öğretme**. Arkadaş Yayınları. Ankara
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). **Yeni İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Özçağlar, A. (2003). **Coğrafyaya Giriş**. Ankara: Hilmi Usta Matbaası.
- Özgüven, İ.E. (1999). **Psikolojik Testler**. Ankara: PDREM Yayınları.
- Şahin, C. (2001). **Türkiye’de Coğrafya Öğretimi, Sorunlar- Çözüm Önerileri**. Gündüz Yayıncılık, Ankara
- Tavşancıl, E.(2002). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayınları..
- Tezbaşaran, A.A.(1997). **Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu**. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Vincent, P,C., (2004), Using Cognitive Measures To Predict The Achievement Of Students Enrolled In An Introductory Course Of Geographic Information Systems. <https://txspace.tamu.edu/bitstream/1969.1/3349/1/etd-tamu-2004C-GEOG-Vincent-copyright.pdf> (erişim: 15.04.2007)
- Walker S.L.(2005), Development And Validation of The Test Of Geography-Related Attitudes (Togra), <http://www.geo.txstate.edu/programs/geoed/dsatg> (erişim: 15.04.2007)

EK:

COĞRAFYA TUTUM ÖLÇEĞİ’Nİ OLUŞTURAN MADDELER

- 1-Derslerin içinde en sevimsiz olanı coğrafyadır
- 2-Coğrafya ders saatlerinin daha fazla olması gerekir
- 3-Coğrafya beni huzursuz eden bir kelimedir
- 5-Coğrafya dersleri genellikle sıkıcı geçer
- 6-Coğrafya dersi çalışırken canım sıkılır
- 7-Coğrafya ile ilgili araştırma yapmak isterim
- 9-Coğrafya bana zevkli ve eğlenceli gelmiştir
- 10-Coğrafya denilince aklıma sıkıntı verici bir şeyler geliyor
- 13-Coğrafyayı hiçbir zaman sevmedim
- 14-Coğrafya öğretmeni olmak isterdim
- 15-Coğrafyanın ileriki yıllarda karşıma çıkmasını istemem
- 16-Bir coğrafyacı olmak isterdim
- 17-Coğrafya sevmediğim dersler arasında yer alır
- 19-Coğrafya öğrenmek mutluluk verici bir şeydir
- 22-Coğrafyaya karşı bir ilgimin olduğu söylenemez
- 23-Coğrafya en zevk aldığım derslerden birisidir
- 24-Coğrafi olaylar çok ilgimi çeker
- 27-Coğrafya konuları insanı sıkıyor
- 28-Canım sıkıldığı zaman coğrafya sorusu çözerim
- 29 coğrafya ilgi alanıma girmiyor

TASLAK ÖLÇEKTE YER ALAN ANCAK NİHAİ ÖLÇEĞE ALINMAYAN MADDELER

- 8-Coğrafya konuları ile ilgilenmek zaman kayıdır
- 12-Coğrafyanın çekici bir tarafı olduğunu sanmıyorum
- 18-Coğrafya insan yaşamı için çok önemlidir
- 20-Coğrafya öğretmenlerini sevmiyorum
- 21-Coğrafya dersi her zaman bana kolay gelmiştir
- 4-Diğer derslere göre coğrafyayı daha çok severek çalışırım
- 26-Coğrafya gerekli ve yararlı bir bilim dalıdır
- 30 coğrafya her devirde gerekli bir derstir
- 25-Coğrafyanın gereksiz bir ders olduğunu düşünüyorum
- 11-Coğrafya bilinmesi/öğrenilmesi gereken bir derstir